

ՀՏԴ-07

Ժուռնալիստիկա

**ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐ. ՀՆԱՐՔՆԵՐՆ ՈՒ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ
ՀԱԿԱՌԱԿՈՐԴԻ ԲԱՐՈՋՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ**

Ն. Աբրահամյան

Արդի աշխարհում տեղեկատվական հասարակությունն ձևավորած ներկրները մյուսների վրա սեփական ազդեցությունը տարածելու գործընթացներում տնտեսական, ֆինանսական, ռազմական և քաղաքական միջոցների հետ մեկտեղ օգտագործում են նաև տեղեկատվությունը:

21-րդ դարի գլոբալ մարտահրավերների համապատկերին տեղեկատվությունը դարձել է հզոր զենք, որի առանձնահատկությունն է գաղափարներ ներարկել հանրային խմբերի, ժողովուրդների գիտակցության մեջ, որոնք կուղղորդեն կամ կկանխորոշեն հասցեատերերի գործողությունները: Ի դեպ, «տեղեկատվական պատերազմներ» ձևակերպումն առաջին անգամ օգտագործվել է 1976թ. Բոինգ կազմակերպության համար նախատեսված հաշվետվության մեջ, վերնագրված էր. «Չինքների համակարգը և տեղեկատվական պատերազմները»¹:

Վավերագրերը վկայում են, որ պաշտոնապես եզրույթն առաջին անգամ գործածվել է 1992 թվականի դեկտեմբերի 21-ին ԱՄՆ պաշտպանության նախարարության կարևորագույն հանձնարարականում:

Թերևս ժամանակակից ցանկացած տեղեկատվական պատերազմի բաղկացուցիչ մաս է կիբեր-պատերազմը:

Մասնագետները կիբեր-պատերազմ են անվանում համաշխարհային ցանցում պայքարի այն տեսակը, որը միտված է վիրտուալ կամ իրական թշնամու ինտերնետ ռեսուրսի կամ տեղեկատվական բազայի ոչնչացմանը: Կիբեր-պատերազմի ամենազանգվածային դրսևորումը ինտերնետային կայքեր կոտրելն է, դրանց բովանդակությունը ջնջելը, փոխարենը սեփական կարգախոսներ և կոչեր տեղադրելը: Կիբեր-ահաբեկչությունը ունի այլ դրսևորումներ և՛ վիրուսի միջոցով հակառակորդի համակարգչի վերահսկում և տվյալների ոչնչացում, հակառակորդի տեղեկատվական դաշտում ԶԼՄ-ի հիմնում և գործածում, էլեկտրոնային փոստի դիտում, կեղծ նամակների ուղարկում, ապատեղեկացում և այլն:

Տեղեկատվական գործողության արդյունավետությունը կախված է լսարանի քաղաքակրթական, կրոնական և մշակութային առանձնահատկություններից: Այս իմաստով ադրբեջանական տեղեկատվական-քարոզչական նախաձեռնությունները կանխամտածված տարանջատում են թիրախային լսարանները, փաստարկների տիպերը, այսպիսով, իրագործվում է առանձին լսարաններին համապատասխան դիֆերենցված մոտեցում: Ըստ

¹ Ն. Մարտիրոսյան, Տեղեկատվական պատերազմներ. անցյալը և ներկան, Եր., 2009:

թիրախային լսարանների՝ հայկական կողմի դեմ ուղղված քարոզչական թեզերը կարելի է բաժանել մի քանի խմբերի.

Հայերի համար նախատեսված թեզեր. կախված այն բանից, թե Հայության կոնկրետ որ հատվածի համար են նախատեսված, օրինակ՝

- Հայկական պետականության և հայ ժողովրդի պատմության, արցախահայության ծագման ու բնիկության հարցեր:

- Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական վիճակը սև գույնով պատկերող, այդ վիճակն Արցախի հիմնահարցի հետ կապող թեզեր:

- Արցախյան պատերազմում հայերի հաղթանակն արժեզրկող թեզեր:

- 1915թ. Հայոց ցեղասպանության հերքման թեզեր:

- 1992թ. Խոջալուի դեպքերն իբրև հայկական զինվորականության կողմից իրականացված «ցեղասպանություն» թեզեր:

- Հայ ժողովրդի բարոյահեղձբանական նկարագիրը և արժեքային համակարգը խնդաթուրող թեզեր (օրինակ՝ «թուրք քաջերը» կտրել են գորավար Անդրանիկի ականջները: Սա հիմնված է այն բանի վրա, որ հին լուսանկարների մեծ մասը նկարված է պրոֆիլից: Նրանք նշում են, որ Անդրանիկը դիտավորյալ միշտ այդպես է նստել, որ կտրած ականջը չերևա...)

- Հայկական բանակի խնդիրները շահարկող թեզեր:

Վերոնշյալ և նմանատիպ տասնյակ թեզերում առավել հաճախ հանդիպում ենք տրամաբանական սխալների և մունիպալյացիայի մեթոդների վրա հիմնված տեքստային ազդեցության այնպիսի հնարքների, ինչպիսիք են՝

- Ապատեղեկատվությունը, կեղծիքի պնդումը

(Ապատեղեկատվությունը լինելով տեղեկատվության տեսակ, ունի վերջինիս բոլոր հատկանիշները և հնարավորությունները, այս պատճառով, եթե նույնիսկ քողարկված չէ, այն հաճախ դժվար է գատել ճշմարիտ տեղեկատվությունից: Հակառակորդի կողմից մատուցվող ապատեղեկատվությունը լրջորեն ծրագրավորված նախագծի արդյունք է):

- Ճշմարտանման ստերի կիրառումը

(97% ճիշտ ինֆորմացիայի մեջ ներդրվում է 3 % ապատեղեկատվություն:)

- Չափազանցությունը կամ նրկությունների բաղդատման մարտավարությունը

(Մասնատվում է ամբողջական ինֆորմացիան և անհիմն կարևորվում է միայն մի հատվածը)

- «Մոյթ էջերի բացահայտում»

(Հղում է կատարվում ըստ մտացածին «հայկական» սկզբնաղբյուրների)

Չեզոք դիտորդներին ուղղված թեզեր

- Հայաստանը ահաբեկչության, թմրաբիզնեսի, թրաֆիքինգի և միջազգային այլ հանցագործությունների հետ կապելու ուղղված թեզեր:

- Հայաստանի ազրևտր, զապթիչ լինելու մասին թեզեր

- Ադրբեյջանը, որպես տուժող կողմ ներկայացնող թեզեր

- Իսլամական հանրությունում հայաստանը ներկայացվում է իբրև ահաբեկչական պետություն կամ քրիստոնեական պետությունների կամակատար

- Արևմտյան երկրներում՝ հայաստանը իբրև հակաժողովրդավարական երկիր թեզը

- Միջազգային կառույցներում Ադրբեջանը իր սեփական պահանջները բխեցնում է իբր՝ միջազգային իրավական նորմերի լիարժեք համապատասխանությունից

- Հայերին նացիզմի դաշնակից թեզեր

Այս և նմանատիպ թեզերի հիմքում ընկած են աշխարհում այսօր առավել բացասաբար ընկալվող երևույթները, որոնք միտված են հայաստանին և հայությանը միջազգային աջակցությունից զրկելուն, հայերի նկատմամբ հնարավոր կարեկցանքի չեզոքացմանը, հայության ապամարդկայնացմանը:

Սեփական հանրությանն ուղղված կամ ներքին օգտագործման թեզեր

- Օտարերկրացիների համար նախատեսված թեզերն օգտագործվում են նաև ներքին լսարանի համար

- Պատմական բնույթի բոլոր թեզերը

- Հայաստանում ընթացող կործանման (սով, տնտեսական քայքայում, արտագաղթ) թեզեր

- Ադրբեջանական բանակի գերիգորանալու մասին թեզեր

- «Թշնամի հայի» կերպարի նկատմամբ ատելություն սերմանող թեզեր

Այստեղ տեղին է մեջբերել Armenianhouse.org էլեկտրոնային գրադարանի տնօրեն Կարեն Վրթանեսյանի միտքը. «... Արդի Ադրբեջանը կարելի է համեմատել 30-ականների նացիստական Գերմանիայի հետ, ուր ամեն միջոց օգտագործելով՝ հակահրեական քարոզչություն էր վարվում՝ սանձարձակ և առանց սահմանների: Ադրբեջանի ղեկավարությունը գիտակցաբար ստեղծում է գեղասպանություն իրագործելուն պատրաստ ժողովուրդ»¹:

Կ. Վրթանեսյանի համոզմամբ «ադրբեջանական քարոզչամեթոդներն ամենախիտ շրջանառում է հայաստանի հայության դեմ օգտագործվող 90-ից ավել թեզեր ու պնդումներ»: Կան թեզեր և քարոզչական հնարքներ, որոնք զրեթե անփոփոխ են 20-րդ դարի սկզբից ի վեր: Այդ թեզերը հակաառևտրային քարոզչամեթոդներն ամասայականացնում է ամենուր՝ ՉԼՄ-ով, ֆորումներում, բլոգներում, իրական հիմքերից զուրկ «պատմագիտական» բազմատիրաժ գրքերում ու հետազոտություններում:

Ցավով պետք է նշել, որ հայկական կողմը երբեք նախահարձակ չի լինում, երբևմն-երբևմն արժանի հակահարված է տալիս, օրինակները խոսուն են... Ահա ադրբեջանական ամենահեղինակավոր կայքերը (AZERBAIANIS-CONGRESS.COM, BAKU-VISION.COM, AZERBAIAN-ONLINE.COM, AZDATA.NET, AZERBAIANTV.COM, BAKU.NET), որոնք բավականին

¹ Կ. Վրթանեսյան, Հայ-ադրբեջանական հակամարտության մեջ օգտագործվող քարոզչական թեզեր, Եր., 2009:

երկար ժամանակ չէին պատկանում իրենց տներին (հայ մասնագետների ձեռնարկած «հատուցման ակցիայի» շնորհիվ)¹, վերը նշված կայքերը բացելու բոլոր փորձերը բերում էին «Don't trouble, trouble, until, trouble troubles you» վերնագիր կրող էջ:

Հայկական կողմը (Հայաստան-Արցախ-Սփյուռք) պետք է գիտակցի, որ տեղեկատվական մարտադաշտում ֆիդայիների գործելու ժամանակն արդեն անցել է: Պարտավոր ենք հակառակորդին նույն կերպ պատասխանել, քանզի Ադրբեյջանի և նրա ավագ եղբոր՝ Թուրքիայի տեղեկատվական անվտանգության պատասխանատուների երևակայությունը սահմաններ չի ճանաչում, սահմաններ չունեն նաև նրանց թե՛ մարդկային, թե՛ ֆինանսական ռեսուրսները: Հարկադրված ենք աշխատել համակարգված և հետևողական:

Информационные войны, возможности и выводы в пропаганде противника

Н.Абрамян

Резюме

В данной статье автор, опираясь на конкретные инфо-политические факты со стороны Азербайджана, приводит важные информационные тезисы и выводы, употребляемые в агитации противника. На информационном поле битвы армянской стороны времена деятельности фидайнов давно прошли.

Армянская сторона (Армения-Арцах-Дiaspora) обязана работать систематизировано и последовательно.

Information warfare, outputs and methods of enemy propaganda

N.Abrahamian

Summary

In this article the author, leaning on concrete info - the political facts from Azerbaijan, provides important information theses and the conclusions used in propaganda of the opponent. On an information field of fight of the Armenian party side times of fidains passed long ago.

The Armenian side (Armenia-Artsakh-Diaspora) must work systematically and consistently.

¹ Դ. Ալավերդյան, Հայ-ադրբեյջանական կիբեր պատերազմներ, Եր., 2009: